

VOORSTELLEN (1994)

Regisseur Jan Ritsema zette voor het Kaaitheater ophefmakende producties op als Wittgenstein Incorporated (1989, tekst Peter Verburgt), Kopnaad (1995, tekst Stefan Hertmans), Weak Dance Strong Questions (2001, met Jonathan Burrows) en radicale 'voorstel-voorstellingen' als April S.A.I.D. (1999, met Sara De Bosschere) en Todayulysses (2002, met Bojana Cvejić). Deze column is eerder verschenen in 1994 en op zijn suggestie opnieuw geplaatst.

Jan Ritsema

Eigenlijk is het heel eenvoudig.

Een voorstelling is voor tweeërlei uitleg vatbaar.

Het stelt iets voor. In de zin van: het representeert iets.

En.

Het stelt iets voor. In de zin van: het doet een voorstel, een propositie.

De representatie blikt altijd terug, put uit het verleden, uit wat we kennen, uit wat we kunnen herkennen.

De propositie kijkt in de toekomst, doet een mogelijk voorstel.

Veel theater is representatietheater.

Weinig theater is propositietheater.

Ik ben voor het tweede.

Het eerste interesseert me hoegenaamd niet. Ik vind het nogal zinloos om mensen te laten herkennen wat ze toch al weten. Dat is achteruitdenken.

Ik wil vooruitdenken.

Ik wil iets ontdekken.

Ik wil ergens achter komen.

Ik ben nieuwsgierig, niet oudnieuwsgierig.

Omdat ik zo ben, denk ik ook dat anderen zo zijn.

Wat ik wil, denk ik, willen anderen ook.

De propositie kan velerlei zijn en velerlei tegelijk. Het kan een voorstel zijn om anders naar de gegevenheid theater te kijken, anders naar de mens te kijken, anders naar de manier waarop mensen hun samenleving organiseren of door die samenleving georganiseerd worden.

De propositie gaat over wat zou kunnen, wat zou kunnen worden.

De representatie daarentegen zegt hoe het is.

Daarom bedient de representatie, het meeste theater zoals ik al zei, zich van gekende ethische en esthetische middelen. Bah dat feest der herkenning. Omdat theatermakers die vastzitten aan dat representatietheater zelf ook wel voelen dat dat eigenlijk razend oninteressant is, maar ze kunnen niet anders dan in termen van representatie denken, niet anders dan dat het nu eenmaal zo hoort, of beter: ze kunnen zich niet iets voorstellen dat ze niet kennen, gieten ze er graag een provocerend sausje overheen. Denkend dat ze radicaal zijn, maar eigenlijk alleen hun zogenaamde radicaliteit representerend. Ze zijn niet radicaal ze doen alsof ze radicaal zijn. Flauwekul dus.

De propositie is vrij. Kan in principe op vele manieren de middelen hanteren. Wil ook de middelen nieuw voorstellen.

De propositie stelt het mogelijke voor.

De representatie het onmogelijke, dat wat mist.

De propositie stelt een groot gat voor. Ziehier, geacht publiek, wat denkt u daarvan? Wat zullen we daar nu eens mee aanvangen.

De representatie vult, ecce homo, zie de mens.

Maar de mens interesseert me hoegenaamd niet. Is me zoiets als worst. Hoe de mens zich organiseert, of bij afwezigheid daarvan, laat organiseren daarentegen des te meer. Daarover denk ik na en

daarvoor doe ik (een) voorstel(en). En ik doe dat niet alleen, maar samen met de andere spelers.

Het theater een oord om uit te zoeken hoe iets mogelijkwijs kan zijn, niet hoe het is.

En daarom ook vind ik het belangrijk dat een publiek inziet dat het minder belangrijk is dat zij van de voorstelling houden, maar dat het belangrijker is dat de voorstelling van hen houdt. Dat wil zeggen dat de voorstelling hen als vrij, volwassen, ontwikkeld, intelligent wezen benaderd om mogelijke proposities over de verdeling van de beschikbare ruimte en de beschikbare middelen in de beschikbare tijd voor te stellen.

Weg met al die ouderwetse, sentimentele en/of spectaculaire troep. Hier met de voorstellen.

